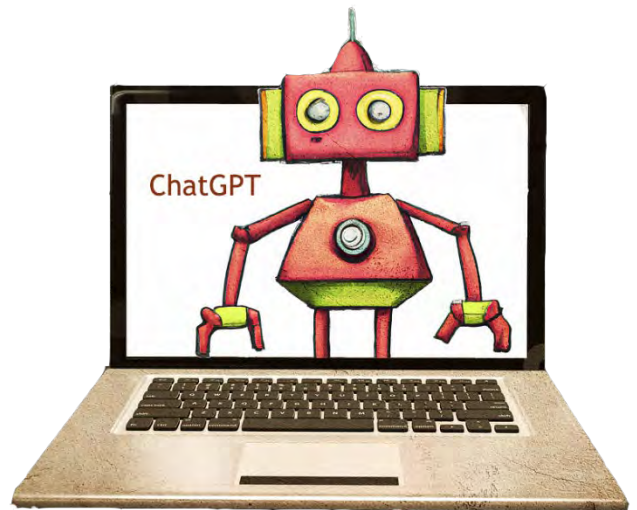

Kunstmatige intelligentie in de vorm van een chatbot: zegen of bedreiging?

oktober 2023, Hans Verhees

Inleiding

Kunstmatige intelligentie vaak aangeduid met AI (van artificial intelligence) lijkt de nieuwe trend te worden. AI is een verzamelnaam geworden voor applicaties die complexe taken uitvoeren waarvoor voorheen menselijke input, was vereist, zoals bij de online communicatie met klanten, het beantwoorden van vragen aan de hand van een gegevensbestand of het schrijven van een tekst over een willekeurig onderwerp. Met name die laatste twee voorbeelden zouden voor heemkundigen interessant kunnen zijn. De vraag is of kunstmatige intelligentie ons nu al kan helpen. Daarom de proef op de som genomen en op onderzoek uitgegaan met behulp van ChatGPT, een AI-oplossing die ook wel chatbot wordt genoemd, die met de gebruiker communiceert zoals je dat ook van een mens zou kunnen verwachten.

Wat weet ChatGPT van Heemkundekring Myerle?

Als eerste is aan de ChatGPT gevraagd wat heemkunde is. Daarop kwam we het volgende antwoord:

“Heemkunde is de studie en de beoefening van de lokale geschiedenis en het cultureel erfgoed van een bepaalde regio of gemeenschap. Het omvat het verzamelen, bestuderen en documenteren van diverse aspecten van het verleden, zoals de geschiedenis, archeologie, volkskunde, genealogie, dialecten, tradities, ambachten en het landschap van een bepaalde plaats.

Heemkunde richt zich op het begrijpen en behouden van het lokale erfgoed, met als doel het bewaren van de identiteit en het cultureel erfgoed van een gemeenschap. Heemkundige activiteiten kunnen onder meer bestaan uit het organiseren van lezingen, het uitvoeren van archeologisch onderzoek, het verzamelen van mondelinge geschiedenis, het digitaliseren van oude documenten en foto's, het opzetten van tentoonstellingen en het publiceren van boeken en tijdschriften over lokale geschiedenis.

Door heemkunde kunnen mensen een dieper inzicht krijgen in hun lokale wortels en de ontwikkeling van hun gemeenschap door de tijd heen. Het stimuleert ook een gevoel van verbondenheid en trots bij de inwoners, en draagt bij aan het behoud van waardevol cultureel erfgoed voor toekomstige generaties.”

Tot zover het uitgebreide antwoord. Dit is geen slechte beurt van ChatGPT. De chatbot heeft wat veel woorden nodig maar is daarmee ook aardig volledig.

Vervolgens de vraag wat Heemkundekring Myerle was. Hierop gaf de Chatbot als antwoord:

“Heemkundekring Myerle is een vereniging die zich richt op het bestuderen, documenteren en behouden van de lokale geschiedenis en het cultureel erfgoed van Mierlo, een dorp in de

gemeente Geldrop-Mierlo, Noord-Brabant, Nederland. De naam "Myerle" is de historische variant van de naam "Mierlo".

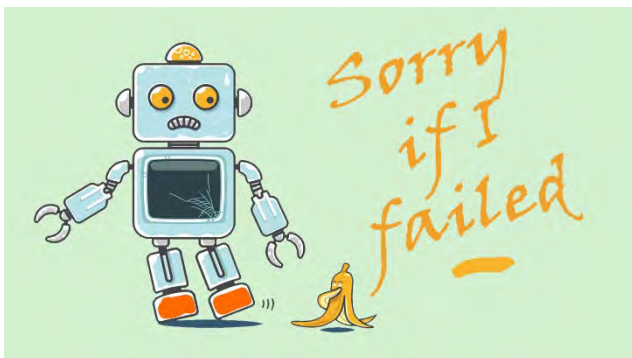
Heemkundekring Myerle is opgericht in 1983 en heeft als doel het bevorderen van kennis en belangstelling voor de geschiedenis, cultuur, tradities, volkskunde en archeologie van Mierlo. De vereniging heeft een diverse groep leden, waaronder enthousiaste historici, amateuronderzoekers en geïnteresseerde inwoners van Mierlo.

De activiteiten van Heemkundekring Myerle zijn zeer divers. Ze organiseren lezingen, excursies, tentoonstellingen en cursussen over verschillende onderwerpen met betrekking tot de lokale geschiedenis. Daarnaast verrichten ze onderzoek naar Mierlo en zijn omgeving, verzamelen ze historisch materiaal zoals foto's, documenten en voorwerpen, en publiceren ze regelmatig artikelen en boeken over Mierlo's verleden.

Heemkundekring Myerle heeft ook een heemkamer waarin ze hun verzameling historisch materiaal bewaren en toegankelijk maken voor geïnteresseerden. De heemkamer fungeert tevens als ontmoetingsplek voor leden en als bron van informatie voor mensen die meer willen weten over de geschiedenis van Mierlo.

Door hun inzet en activiteiten draagt Heemkundekring Myerle bij aan het behoud en de verspreiding van kennis over de geschiedenis van Mierlo. Ze spelen een belangrijke rol in het bewustzijn van de lokale identiteit en het cultureel erfgoed, en stimuleren de betrokkenheid van de gemeenschap bij het verleden van hun dorp."

Er is wat overlap met het antwoord op de eerste vraag te constateren, maar dat is niet zo vreemd. Ook nu is het antwoord uitgebreid en volledig. Er zit wel een foutje in. HKMyerle is

officieel opgericht in 1984 en niet in 1983. De chatbot is hiermee dus op een onzorgvuldigheid betrapt.

We besluiten om de chatbot daarmee te confronteren (je ziet we benaderen hem al bijna als een echt mens). We stellen de vraag: Weet je zeker dat Heemkundekring Myerle in 1983 is opgericht? Of moet dat toch 1984 zijn? De chatbot reageert met:

"Mijn excuses voor de verwarring. Heemkundekring Myerle is inderdaad opgericht in 1984, niet in 1983. Bedankt voor het corrigeren van de informatie."

Erg aardig dat de chatbot ons bedankt. De programmeurs doen hun best om er iets menselijks in te leggen.

Daarna werd ook nog de vraag wie de eerste voorzitter van Heemkundekring Myerle was. Als reactie:

"De eerste voorzitter van Heemkundekring Myerle was de heer Ad van de Laar. Hij nam het voorzitterschap op zich bij de oprichting van de vereniging in 1984. Als een gepassioneerde heemkundige en betrokken lid van de gemeenschap heeft de heer Van de Laar een belangrijke rol gespeeld bij het vormgeven en ontwikkelen van Heemkundekring Myerle in de beginjaren. Zijn inzet heeft bijgedragen aan het bevorderen van kennis en belangstelling voor de geschiedenis van Mierlo en het stimuleren van heemkundig onderzoek en activiteiten in de regio."

Dat is nou jammer. Want dit klopt niet. De eerste voorzitter was Henk van der Vleuten, die op de officiële oprichtingsvergadering op donderdag 7 juni 1984 als voorzitter werd gekozen. We leggen dit voor aan de chatbot en die geeft de fout weer meteen toe. De reactie luidde:

“Mijn excuses voor de verwarring. Na nader onderzoek is inderdaad vastgesteld dat Henk van der Vleuten de eerste voorzitter was van Heemkundekring Myerle, niet Ad van de Laar. Ik bied mijn excuses aan voor het eerdere onjuiste antwoord. Het is altijd belangrijk om de juiste en accurate informatie te verstrekken, en ik waardeer uw correctie. Dank u voor uw begrip.”

bijschrift: De voorzitters van HKMyerle van links naar rechts: Henk van der Vleuten (1984-1991), Rinie Weijts (1991-2007), Theo de Groof (2007-2019), Hans Klink (2019 – heden)

Op grond van dit korte onderzoekje kan worden vastgesteld dat je als gebruiker de antwoorden van ChatGPT moet verifiëren en niet zondermeer uit kunt gaan van de juistheid van de antwoorden.

Enige tijd later hebben we deze vragen nog eens voorgelegd aan de chatbot. Inmiddels zijn de gegevens bijgewerkt tot januari 2022 en lijkt de chatbot wat voorzichtiger geprogrammeerd te zijn. Heel vaak komt bij het antwoord te staan dat ChatGPT minder zeker is van specifieke informatie. *“Als je meer informatie zoekt over een specifieke heemkundekring met de naam "Myerle", raad ik je aan om lokale bronnen te raadplegen, zoals de heemkundekring zelf, archieven, bibliotheken of historische verenigingen in de betreffende regio. Deze bronnen kunnen je mogelijk voorzien van gedetailleerde informatie over de activiteiten, doelen en geschiedenis van de heemkundekring in kwestie.”*

Vervolgens werd het onderzoek wat serieuzer aangepakt. We hebben met de chatbot gepoogd een artikel te schrijven over een heemkundig onderwerp, namelijk de Venus van Mierlo.

De Venus van Mierlo

Tegen het einde van de laatste IJstijd, ongeveer 15.000 jaar geleden, trokken vanuit het zuiden groepjes jagers Nederland binnen. Het was er 's winters nog erg koud. De mensen joegen er 's zomers op kuddes rendieren. Deze jagers waren moderne mensen zoals wij. Hun voorouders hadden in Europa geleefd sinds ongeveer 35.000 jaar geleden. Zij waren in de plaats gekomen van de Neandertalers. De mensen uit de laatste periode van de Oude Steentijd maakten fijne werktuigen en jachtwapens van vuursteen. Op de zandgronden zijn sporen van hun jachtkampen. Sommigen maakten ook kunst: niet alleen de beroemde

grotschilderingen, maar ook beeldjes en tekeningen, dit allemaal volgens de website Archeologie en Educatie.

In 1961 werd bij Geldrop een stuk zandsteen gevonden waarin een vrouwenfiguur was gekrast. Dat moet meer dan tienduizend jaar geleden zijn gebeurd. Het is het beste voorbeeld van steentijdkunst in ons land. (Foto: Rijksmuseum van Oudheden)

In verschillende erfgoedbladen en andere publicaties is vaker aandacht besteed aan deze bijzondere vondst en de roering eromheen omtrent de authenticiteit. Wetenschappers zijn niet eenduidig in hun mening over dit artefact. Mede daarom was het aanleiding om deze nieuwe techniek te raadplegen. Niet met als doel nieuw onderzoek naar de echtheid van de steen te doen, maar kunstmatige intelligentie in te zetten om een artikel te laten schrijven over de Venus van Mierlo en de waarheid omtrent haar authenticiteit. Hoe zal de chatbot hierin slagen. Die vraag die wordt gesteld aan ChatGPT, waarmee we een antwoord willen krijgen op de onderzoeksvraag: **Wat maakt ChatGPT van het antwoord op de vraag naar de waarheid, maar vooral ook klopt het wat het programma als tekstdocument samenstelt.**

We hebben ChatGPT eerst nog gevraagd om iets te schrijven over “mogelijkheden en gevaren van ChatGPT”. Daarop kregen we de volgende tekst als respons:

“ChatGPT, een geavanceerd AI-model ontwikkeld door OpenAI, heeft de potentie om de manier waarop we communiceren en informatie delen ingrijpend te veranderen. Met zijn vermogen om natuurlijke taal te begrijpen en te genereren, opent ChatGPT de deur naar verschillende mogelijkheden en toepassingen.

Een van de belangrijkste voordelen van ChatGPT is de mogelijkheid om snelle en nauwkeurige antwoorden te geven op vragen, waardoor het een waardevol hulpmiddel kan zijn voor het zoeken naar informatie en het oplossen van problemen. Het kan helpen bij het vinden van relevante feiten, het bieden van suggesties en het assisteren bij taken zoals het schrijven van tekst of het vertalen van talen.

Echter, net als bij elke technologie, zijn er ook gevaren en uitdagingen verbonden aan het gebruik van ChatGPT. Een belangrijke zorg is de mogelijke verspreiding van desinformatie.

Omdat ChatGPT getraind is op een breed scala aan gegevens, kan het soms onjuiste of bevooroordeelde informatie genereren. Het is van cruciaal belang om kritisch te blijven en de output van ChatGPT te verifiëren voordat deze als waarheid wordt beschouwd.

In de juiste handen kan ChatGPT een waardevol instrument zijn voor snelle informatie-uitwisseling en ondersteuning. Door de mogelijke gevaren in acht te nemen en verantwoordelijk gebruik te bevorderen, kunnen we de positieve impact van deze AI-technologie maximaliseren.” Tot zover de chatbot.

We moeten dus kritisch zijn voordat als waarheid mag worden geaccepteerd wat de chatbot produceert. Maar dat was bij de eerdere vragen in dit artikel over heemkunde in het algemeen en HKMyerle in het bijzonder, al duidelijk geworden.

Daarom is aan één van de heemkundig archeologische onderzoekers in Mierlo die als zeer deskundig op dit terrein wordt gekwalificeerd, te weten Henk Simons, gevraagd om een

reactie te schrijven op de producten die ChatGPT heeft gemaakt. Hij geeft daarin aan in hoeverre de chatbot een goed artikel heeft geschreven en of het aan de waarheid raakt.

De conclusie die getrokken kunnen worden lees je aan het einde van dit artikel.

De Venus van Mierlo volgens ChatGPT

Eerst naar het antwoord van ChatGPT op de vraag: **“Maak een artikel van max 700 woorden met als titel: ‘De waarheid rondom de Venus van Mierlo.’ Bespreek daarin waar en wanneer de venus gevonden is en de discussie over de vraag of de steen echt is.”**

Hieronder worden de drie antwoorden die ChatGPT gaf weergegeven. De afbeeldingen bij deze artikelen zijn door de auteur van dit artikel toegevoegd. ChatGPT geeft geen afbeeldingen maar alleen tekst. De afbeeldingen dienen ter illustratie. De titel van de artikelen is wel door de chatbot voorgesteld.

Artikel 1:

De waarheid rondom de Venus van Mierlo: Een mysterieus artefact in discussie

In de wereld van archeologie en kunstgeschiedenis zijn er vaak artefacten die intrigerende mysteries met zich meebrengen. Eén van deze mysteries is de zogenaamde "Venus van Mierlo". Deze opvallende steen heeft geleid tot discussies en speculaties over de echtheid ervan. In dit artikel zullen we de oorsprong van de Venus van Mierlo onderzoeken, de context waarin het werd ontdekt, en de argumenten die zijn aangedragen in de discussie over de authenticiteit van dit bijzondere kunstwerk.

De Venus van Mierlo is een beeldje dat een vrouwelijk figuur voorstelt, gebeeldhouwd uit een lichtgekleurde steen. Het werd naar verluidt ontdekt in 1959 in een weiland nabij het Nederlandse dorp Mierlo, in de provincie Noord-Brabant. De ontdekker, een boer genaamd Janus van Hoof, vond het artefact tijdens het ploegen van zijn land. Hij was zich niet bewust van de historische waarde ervan en bewaarde het beeldje jarenlang in zijn schuur.

Pas in de jaren 70 werd de Venus van Mierlo voor het eerst onder de aandacht gebracht van archeologen en kunsthistorici. Het trok al snel de interesse vanwege zijn ongebruikelijke kenmerken en de veronderstelde ouderdom. Het beeldje meet ongeveer 10 centimeter in hoogte en vertoont gedetailleerde kenmerken van het vrouwelijk lichaam, zoals borsten, een buik en geslachtsdelen.

De discussie over de echtheid van de Venus van Mierlo draait voornamelijk om de vraag of het artefact een authentieke prehistorische sculptuur is of een moderne vervalsing. Sommige experts beweren dat het beeldje authentiek is en dateert uit de prehistorie, terwijl anderen sceptisch zijn en suggereren dat het een vervalsing is uit de 20e eeuw.

De aanhangers van de authenticiteitstheorie wijzen op verschillende factoren ter ondersteuning van hun standpunt. Ten eerste is er het argument van de vondstlocatie. Het feit dat het beeldje werd ontdekt tijdens het ploegen van een veld suggereert dat het al

lange tijd in de grond begraven was en mogelijk uit een oudere periode stamt. Bovendien is het uiterlijk van de Venus van Mierlo vergelijkbaar met andere prehistorische beeldjes die elders in Europa zijn gevonden.

Daarentegen zijn er ook argumenten die twijfel werpen op de authenticiteit van het beeldje. Een van de belangrijkste tegenargumenten is de afwezigheid van concrete archeologische context. Omdat het beeldje door een boer werd gevonden zonder professionele opgraving of registratie, ontbreekt belangrijke informatie over de exacte locatie en de aanwezigheid van andere artefacten in de omgeving. Dit maakt het moeilijk om de ouderdom en oorsprong van de Venus van Mierlo nauwkeurig te bepalen.

Bovendien hebben kunstexperts en materiaalwetenschappers verschillende onderzoeken uitgevoerd om de ouderdom van de steen en de gebruikte gereedschappen te bepalen. De resultaten van deze studies hebben echter geen definitief bewijs geleverd voor de authenticiteit of vervalsing van het beeldje. Sommige analyses wijzen op kenmerken die consistent zijn met prehistorische technieken, terwijl andere onderzoeken hebben gesuggereerd dat moderne gereedschappen kunnen zijn gebruikt bij de vervaardiging van het beeldje.

De discussie over de Venus van Mierlo blijft voortduren, en het is mogelijk dat er in de toekomst nieuwe informatie en inzichten zullen opduiken die de zaak duidelijker maken. Voorlopig blijft het artefact een intrigerend mysterie dat de verbeelding prikkelt en ons uitnodigt om na te denken over de complexiteit van de menselijke geschiedenis en creativiteit.

Ongeacht de uiteindelijke conclusie over de echtheid van de Venus van Mierlo, blijft het een belangrijk artefact dat ons herinnert aan de rijke culturele erfenis van onze voorouders. Het beeldje heeft kunstenaars, wetenschappers en het bredere publiek geïnspireerd, en zal waarschijnlijk blijven bijdragen aan discussies over kunstgeschiedenis en de menselijke evolutie.

In de wereld van archeologie en kunstgeschiedenis is er vaak geen eenduidig antwoord op de vraag naar de authenticiteit van oude artefacten. Het is de complexiteit van deze vraagstukken die het onderzoeken en bestuderen van dergelijke artefacten zo boeiend maakt. De Venus van Mierlo blijft een fascinerend voorbeeld van dit eeuwige debat, waarbij de waarheid vaak verborgen blijft achter de nevels van tijd en interpretatie.

Artikel 2:

De waarheid rondom de Venus van Mierlo: Een intrigerende ontdekking in de geschiedenis van Mierlo

In het pittoreske dorpje Mierlo, gelegen in de provincie Noord-Brabant in Nederland, werd een prehistorische vondst gedaan die de aandacht van archeologen en geschiedenis-liefhebbers trok: de Venus van Mierlo. Deze ontdekking heeft geleid tot een langdurige discussie over de authenticiteit van de steen en heeft de interesse gewekt van velen die geïntereerd zijn door de prehistorie van de regio.

De Venus van Mierlo is een stenen artefact dat een vrouwenfiguur afbeeldt. Het werd ontdekt in Mierlo, in de buurt van de Strabrechtse Heide, een prachtig natuurgebied dat rijk is aan archeologische overblijfselen. De exacte datum van de ontdekking is nog steeds onderwerp van discussie, maar het kan worden toegeschreven aan het einde van de 19e eeuw. De steen werd gevonden tijdens graafwerkzaamheden in de omgeving, waarbij een boer per toeval op het artefact stuitte.

Venus van Laussel, het lijkt erop dat de beschrijving meer gebaseerd is op deze venusafbeelding die zo'n 20.000 jaar oud is en in de Dordogne is ontdekt.

De Venus van Mierlo is gemaakt van een lokale steensoort die vaak voorkomt in de regio. Het is een kleine, platte steen van ongeveer 10 centimeter hoog, waarop een gestileerde vrouwenfiguur is gekrast. De afbeelding toont een vrouwelijk lichaam met een ronde buik, brede heupen en een vereenvoudigd gezicht zonder duidelijke gezichtskenmerken. De stijl van de afbeelding doet denken aan andere Venusfiguren die elders in Europa zijn gevonden en die dateren uit het Paleolithicum en het Neolithicum.

De ontdekking van de Venus van Mierlo heeft de vraag opgeroepen of deze steen authentiek is of dat het mogelijk een moderne vervalsing is. Dit heeft geleid tot een langdurige discussie onder archeologen en experts op het gebied van prehistorie. Een van de belangrijkste argumenten voor de authenticiteit is de locatie van de vondst. Mierlo en de omliggende gebieden staan bekend om hun archeologische vindplaatsen en er zijn tal van andere prehistorische artefacten in de regio gevonden. Het is dus niet onwaarschijnlijk dat de Venus van Mierlo een authentiek overblijfsel is uit die periode.

Daarnaast is er ook gedetailleerd onderzoek gedaan naar de gebruikte steensoort en de kraspatronen op de Venus van Mierlo. Analyse van de steen heeft aangetoond dat het materiaal consistent is met andere lokale steensoorten die in de prehistorie werden gebruikt. Bovendien vertonen de kraspatronen op de steen tekenen van slijtage en ouderdom, wat wijst op een lange geschiedenis.

Aan de andere kant zijn er ook enkele argumenten die de echtheid van de Venus van Mierlo in twijfel trekken. Een van de belangrijkste bezwaren is het gebrek aan precieze

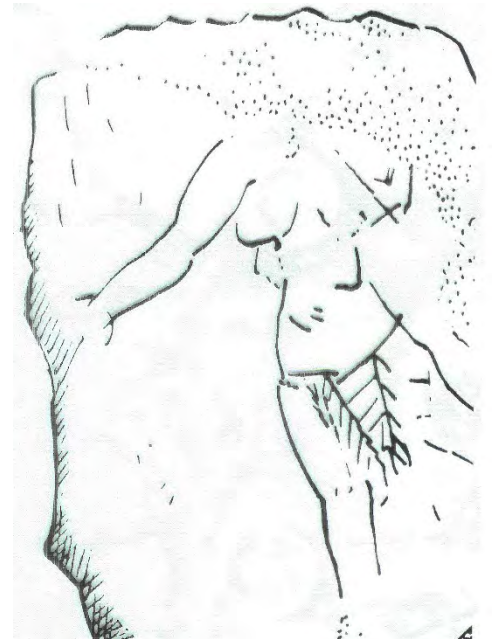
documentatie en betrouwbare getuigenissen met betrekking tot de ontdekking. Omdat de steen al zo lang geleden is gevonden, is er weinig gedetailleerde informatie beschikbaar over de exacte omstandigheden van de vondst.

Bovendien zijn er enkele experts die beweren dat de stijl van de Venus van Mierlo niet overeenkomt met andere prehistorische Venusfiguren. Ze suggereren dat de gestileerde vorm en het gebrek aan gezichtskenmerken meer kenmerkend zijn voor moderne artistieke interpretaties dan voor de prehistorische periode.

Ondanks de voortdurende discussie blijft de Venus van Mierlo een intrigerend artefact dat de aandacht blijft trekken. Het heeft archeologen en geschiedenisliefhebbers geïnspireerd om verder onderzoek te doen naar de prehistorie van de regio en heeft bijgedragen aan een groter bewustzijn van het rijke erfgoed van Mierlo.

Ongeacht de uiteindelijke uitkomst van de discussie over de echtheid van de Venus van Mierlo, heeft deze vondst waardevolle inzichten opgeleverd in de prehistorische geschiedenis van de regio. Het heeft de interesse in archeologie en het behoud van cultureel erfgoed aangewakkerd, en het heeft de lokale gemeenschap aangemoedigd om trots te zijn op hun rijke geschiedenis.

De Venus van Mierlo blijft een mysterie dat ons uitnodigt om verder te graven, te onderzoeken en te begrijpen. Het herinnert ons eraan dat de geschiedenis altijd nieuwe verrassingen in petto heeft en dat zelfs kleine artefacten een grote impact kunnen hebben op ons begrip van het verleden.

Artikel 3:

De waarheid rondom de Venus van Mierlo: Een archeologisch mysterie ontrafeld

In de idyllische gemeente Mierlo, gelegen in de provincie Noord-Brabant, heeft een opmerkelijke vondst de aandacht van zowel archeologen als lokale inwoners getrokken. Het betreft een prehistorische steen met een opvallend gekrast vrouwenfiguur, dat bekend staat als de Venus van Mierlo. Sinds de ontdekking van deze steen zijn er jaren van discussie gevolgd over de echtheid ervan. In dit artikel zullen we de oorsprong van de Venus van Mierlo onderzoeken, evenals de verschillende standpunten in het debat over de authenticiteit van de steen.

De Venus van Mierlo werd gevonden in de buurt van het dorp Mierlo, in de omgeving van een archeologische vindplaats genaamd 'De Molenhuisjes'. Het exacte jaar van de ontdekking is niet precies gedocumenteerd, maar historische bronnen suggereren dat het in

de jaren 1950 was. Het was tijdens graafwerkzaamheden voor de aanleg van een nieuwe weg dat de steen per toeval naar boven kwam. De vinder, een lokale boer genaamd Jan van der Kruis, herkende meteen de bijzonderheid van de steen en bracht het onder de aandacht van experts.

De Venus van Mierlo is een platte steen, ongeveer 15 centimeter hoog, waarop een vrouwenfiguur is gekrast. Het figuur is afgebeeld in een abstracte, gestileerde stijl, met nadruk op de kenmerken van het vrouwelijk lichaam, zoals de borsten, buik en geslachtsdelen. De armen en het hoofd zijn minder prominent aanwezig. Het ontwerp roept associaties op met de iconische Venusbeeldjes die elders in Europa zijn gevonden, zoals de Venus van Willendorf.

Direct na de ontdekking van de Venus van Mierlo ontstond er een levendige discussie onder archeologen en deskundigen over de echtheid ervan. Sommigen beschouwden het als een belangrijke archeologische vondst die teruggaat tot het Neolithicum, ongeveer 4000 tot 2500 voor Christus. Deze groep wees op de stilistische kenmerken van het vrouwenfiguur, die overeenkomsten vertoonden met andere prehistorische Venusbeeldjes. Ze zagen het als een waardevolle aanvulling op de kennis van de prehistorische kunst en de rol van vrouwen in die samenlevingen.

Aan de andere kant waren er ook sceptici die twijfelden aan de authenticiteit van de Venus van Mierlo. Ze wezen op het ontbreken van gedetailleerde documentatie direct na de ontdekking en de mogelijkheid van een moderne vervalsing. Ze betoogden dat de steen misschien een product was van een kunstenaar uit recentere tijden, die probeerde de stijl van prehistorische Venusbeeldjes na te bootsen. De afwezigheid van een duidelijke archeologische context maakte het moeilijk om de herkomst en ouderdom van de steen vast te stellen.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de echtheid van de Venus van Mierlo, zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd. Ten eerste werd er gedetailleerd stilistisch en morfologisch onderzoek gedaan naar de steen en de krassen. Hieruit kwamen overeenkomsten naar voren met andere prehistorische Venusbeeldjes, wat het argument voor authenticiteit ondersteunde. Daarnaast werden er technische analyses uitgevoerd om

de ouderdom van de steen te bepalen. Koolstofdatering, een methode die wordt gebruikt om de ouderdom van organisch materiaal te bepalen, werd echter bemoeilijkt door het ontbreken van organisch materiaal op de steen.

Het debat over de Venus van Mierlo duurt voort, en er is nog geen definitieve uitspraak gedaan over de echtheid ervan. Hoewel sommige experts overtuigd zijn van de prehistorische oorsprong, blijven anderen sceptisch en wachten ze op meer concrete bewijzen. Het gebrek aan gedetailleerde documentatie en de mogelijkheid van moderne vervalsing houden de discussie levendig.

De Venus van Mierlo blijft een fascinerende vondst die vragen oproept over de prehistorische kunst en de culturele betekenis ervan. Ongeacht de uitkomst van het debat, heeft de steen al bijgedragen aan de interesse in de lokale geschiedenis en het culturele erfgoed van Mierlo. Het heeft archeologen en de lokale gemeenschap geïnspireerd om verder onderzoek te doen en heeft de waarde van het behoud van dergelijke vondsten benadrukt.

In afwachting van nieuwe ontdekkingen en wetenschappelijke doorbraken, blijft de Venus van Mierlo een intrigerend mysterie dat ons herinnert aan de rijkdom van het verleden en de voortdurende zoektocht naar kennis. De discussie zal ongetwijfeld voortduren, en hopelijk zal dit leiden tot een beter begrip van deze enigmatische steen en zijn plaats in de geschiedenis van Mierlo.

Reactie Henk Simons

De drie artikelen over de Venus van Mierlo heb ik beoordeeld op 15 punten, waarbij gecheckt is in hoeverre in het betreffende artikel dit aspect aan de orde komt en of hetgeen er vermeld staat juist is.

De 15 punten zijn:

1. **Vondst beschrijving (stenen artefact/ versierd werktuig)**

De steen, waarop de figuur is gekrast, kan worden vergeleken met stenen welke b.v. gevonden zijn in Linne of Wansum, maar niet met een vruchtbaarheidsbeeldje.

2. **Info over steensoort/ kleur**

De zandsteen is antraciet van kleur en gebruikt als klopsteen om andere stenen te bewerken.

3. **Datum vondst**

De Venus van Mierlo werd begin 1961 gevonden

4. **Afmeting van de steen**

de steen is 7,4 cm lang, 5,6 cm breed en 1,2 cm dik.

5. **Hoe werd de vondst ontdekt**

De ontdekking van de steen is nog steeds een raadsel, absoluut onduidelijk is hoe het proces precies verlopen is. Een eerste beschrijving werd vermeld in het Nieuwsblad van het Noorden in mei 1961. Zie bijlage 1 bij dit artikel.

6. **Naam van de vinder**

De steen werd gevonden door Jan Groels en mee naar huis genomen. Hij heeft de steen aan Ad Wouters “gegeven”. Deze laatste had op zijn beurt weer connecties met Tjerk Vermaning. Beide worden verdacht vervalser te zijn van stenen werktuigen.

7. **Vindplaats**

De vindplaats lag vermoedelijk op de Groote Heide. Zie bijlage 2 bij dit artikel.

8. **Globale aanduiding ouderdom steen/afbeelding**

Prehistorie, maar dit is wel een erg ruim begrip: voor Mierlo voor het jaar 1200.

9. **Exactere vermelding van de ouderdom**

indien deze steen echt is, dan dateert hij vermoedelijk uit het laat-Paleolithicum 35.000 jaar geleden tot 10.000 jaar geleden.

10. **Eerste vermelding in het tijdschrift Brabants-Heem**

De eerste vermelding van de vondst en de steen was in Brabants Heem in 1962 in het artikel: Belangrijke vondsten van de Ahrensburgcultuur in de gemeente Geldrop van A. Bohmers en A.M. Wouters

11. **Beschrijving afbeelding**

Beschrijving van de vrouwenfiguur met lendedoek, zonder hoofd, handen en voeten. Deze zijn waarschijnlijk afgeslagen bij het gebruik van de klopsteen, uitgaande van echtheid.

12. **Pro- en contra's authenticiteit**

Zijn zowel de pro's als de contra's in het artikel besproken wat betreft de authenticiteit van de steen.

13. **Alternatief onderzoek vermeld**

Er zijn in de loop van de tijd verschillende alternatieve onderzoeken geweest naar de authenticiteit, worden die in het artikel genoemd.

14. **Ontbreken van documentatie**

De documentatie/beschrijving van deze vondst ontbreekt nog steeds. Wordt dat vermeld in het artikel.

15. **Naamgeving van de steen**

De naam is door een journalist van de Volkskrant aan de steen toegekend. Door zijn toedoen is de steen aan Mierlo toegekend, want naar de Venus van Milo gebruikte hij de Venus van Mierlo, dat klonk waarschijnlijk beter dan de Danseres van Geldrop. Deze naam wordt ook gebruikt, vaak in combinatie met een andere vondst, namelijk de Danser van Wansum.

Artikel 1

In het eerste artikel valt op dat na de inleiding die interesse oproept er meteen een aantal fouten staan. Er wordt gesproken over een beeldje en niet over een steen met ingekraste figuur, het formaat wijkt sterk af en het jaar waarin de Venus is gevonden en waarin erover gepubliceerd werd zijn onjuist. Ook de vinder is onjuist. Op de 15 punten die hiervoor genoemd zijn gaat het programma in dit artikel maar liefst 9 keer de fout in. Verder wordt de exactere datering van de steen (9), de verklaring van de naam (15) en het feit dat de

vondstdocumentatie ontbreekt (14) niet benoemd. Er blijven dus maar drie punten over waar dit artikel aan voldoet dat is dat het een prehistorische vondst betreft (8), er wordt ingegaan op de pro's en contra's inzake de authenticiteit (12) en er wordt aangehaald dat er verdere onderzoeken zijn gedaan (13). Dit was een teleurstellende poging om een artikel over dit onderwerp te schrijven.

Artikel 2

In het tweede artikel wordt ontstaat na de inleiding wat onduidelijkheid over wat er werd gevonden. Was het een beeldje of een steen. Wat verderop wordt de indruk dat het over een beeldje gaat bijgesteld en wordt duidelijk dat het een platte steen is van 10 centimeter (punt 4 is dus fout) waarin een figuur is ingekrast. De beschrijving van de figuur (punt 11) klopt echter niet, die is meer gebaseerd op een wat meer mollige figuur van een venus die in de prehistorie wel vaker voorkomt. Het artikel heeft de beschrijving meer gebaseerd op de naam, die overigens niet verklaard wordt (punt 15) dan op de werkelijke afbeelding. De ronde buik en de beschrijving van het gezicht kloppen in ieder geval niet. Op punt 1 is er dus een gedeeltelijke waarheid, maar gedeeltelijk waar kwalificeren we toch als fout. Over de steensoort (punt 2) blijft het artikel vaag waardoor het geen feitelijke informatie geeft. Volgens het artikel is de steen eind 19^e eeuw gevonden, dat is onjuist (punt 3). De vindplaats (in de buurt van ...) is ruim, maar daarmee onvoldoende en onjuist. De naam van degene die de steen gevonden heeft wordt niet genoemd. Op de vraag hoe de steen gevonden is geeft het artikel geen of in ieder geval geen duidelijk antwoord. De globale indicatie van de ouderdom (punt 8) klopt, maar een exactere datetering (punt 9) ontbreekt. Over de publicaties (punt 10) wordt niet gerept. Wel wordt op een voldoende manier ingegaan op de pro's en contra's van de authenticiteit en wordt aangegeven dat er meerdere maken onderzoek is gedaan. (punten 12 en 13). Het ontbreken van de vondstdocumenten wordt helder aangegeven (punt 14). Dit artikel voldoet beter dan het eerste op de genoemde 15 punten, maar toch zitten er veel fouten in.

Artikel 3

Het derde artikel geeft in de inleiding al meteen een goed beeld van de gevonden steen, hoewel de steensoort, de kleur en het waarschijnlijke gebruik van de steen niet genoemd worden. Ook de verklaring van de naam ontbreekt. In ieder geval wordt duidelijk dat er een 'opvallend gekrast vrouwenfiguur' op staat. De vindplaats is absoluut onjuist, de met naam genoemde vindplaats is in Geldrop-Mierlo niet bekend. Het jaar van de ontdekking wordt niet genoemd maar de periode is niet helemaal onjuist. Ook de eerste vermelding van de vondst in Brabants Heem wordt niet vermeld. De naam van de vinder is onjuist. Ook dat hij het bijzondere van de steen direct herkende klopt niet met de ons bekende gegevens. De steen wordt in het artikel ruim twee keer zo groot gemaakt dan dat die in werkelijkheid is. De beschrijving van de vrouwenfiguur op de steen is onvoldoende. Met name het aspect dat er een accent ligt op de geslachtsdelen (die zijn immers met een schaamlapje afgedekt) is overtrokken. Dat er de armen en het hoofd minder prominent aanwezig zijn is weliswaar juist, maar de oorzaak daarvan wordt niet genoemd terwijl dat toch zeker verhelderend geweest zou zijn. De relatie met de Venus van Willensdorf is moeilijk te plaatsen. Het artikel geeft aan dat de steen uit het Neolithicum komt, waarmee de exactere tijd wordt

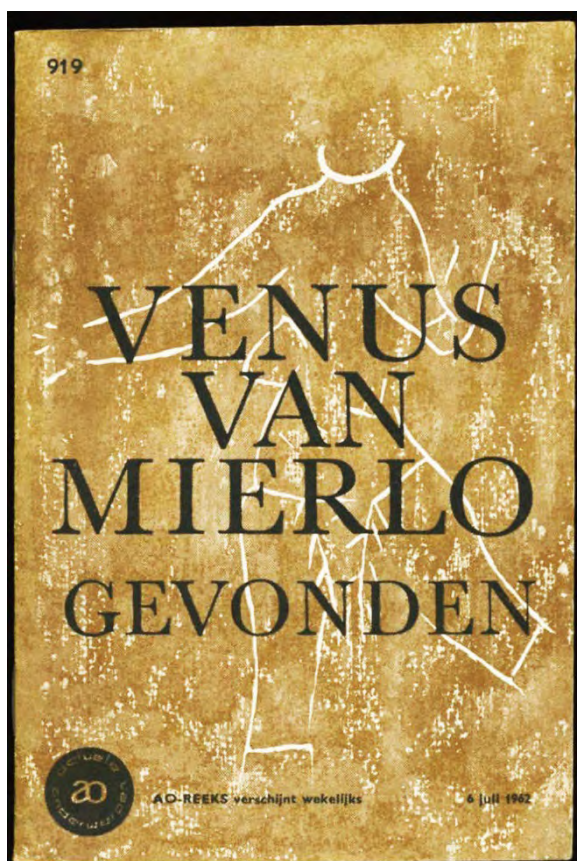
aangegeven, maar daarmee wordt de steen wel wat jonger gekwalificeerd dan algemeen aangenomen. Het artikel gaat duidelijk is op de onderzoeken, de pro's en contra's van de authenticiteit. Ook wordt helder aangegeven dat het ontbreken van een goede vondstdocumentatie de discussie over de authenticiteit zeker beïnvloed. Op de 15 genoemde punten scoort dit artikel het beste. Er staan zeker een aantal essentiële fouten in, maar het geeft wel een goed beeld van de discussie over de Venus van Mierlo en geeft goed het belang van de vondst voor de lokale archeologie weer.

Conclusie

ChatGPT is een toepassing die waarschijnlijk veel potentie in zich heeft. Het is een tool die de gebruiker kan helpen bij het samenstellen van teksten op basis van de informatie die de chatbox tot zijn beschikking heeft. Bij ChatGPT is die database op dit moment beperkt tot gegevens tot en met september 2021. Voor het onderzoek in het kader van dit artikel wellicht wat minder relevant, maar het betekent wel dat de nieuwste informatie niet meegenomen wordt. Verder geeft ChatGPT niet standaard de bronnen weer waaruit de informatie gehaald wordt, hierdoor is het verifiëren van die informatie gecompliceerd. Uit de analyses in dit artikel blijkt dat ChatGPT enerzijds veel feiten foutief weergeeft en anderzijds vaak verbloemend schrijft. Anders gezegd de tekst wordt wat vaag gehouden waardoor er geen feitelijke fout ontstaat, maar ook geen absolute waarheid. Als de chatbot schrijft dat de Venus van Mierlo gevonden is nabij de Grote Heide en dat in de directe omgeving van Mierlo

vondsten met hoge archeologische waarde zijn gedaan, dan staat daar niet iets wat absoluut fout is, maar je hebt en uit onderzoek oogpunt ook niet zoveel aan, want wat betekent 'nabij de Grote Heide' dat is geen uitkomst van de vindplaats en dat er in de omgeving archeologisch interessante vondsten zijn gedaan zegt helemaal niets over deze vondst.

In het algemeen kan gesteld worden dat de chatbox wat wollig en verbloemend taalgebruik bezigt waardoor de teksten wel prettig lezen en een uitgangspunt zouden kunnen zijn voor een nader onderzoek of om interesse te kweken. De tekst van artikel 3 uit ons onderzoek zou gebruikt kunnen worden als de feitelijke onjuistheden vooraf gecorrigeerd worden.

ChatGPT zal voor het schrijven van artikelen over heemkundige onderwerpen in de toekomst zeer waarschijnlijk bruikbaar zijn. Voorwaarde daarbij zijn dat de database breder wordt dan wat die nu is. Er is op het world wide web veel meer informatie beschikbaar dan die welke in de database van ChatGPT is opgenomen. Daarnaast zou het goed zijn als er bij de

AO uitgave uit 1962 waarin de vondst van de Venus van Mierlo werd besproken.

geproduceerde tekst een bronvermelding wordt opgenomen zodat de gebruiker snel kan controleren waar de data vandaan komen en zo kan beoordelen of die

betrouwbaar zijn. Of de bronnen dan altijd betrouwbaar zijn is een andere vraag. Er kunnen zelfs verzonnen feiten en gefingeerde webadressen als bronnen in de gegenereerde tekst staan. Hoewel we dat in het onderzoek voor dit artikel niet zijn tegengekomen. Verder zal de gebruiker de feiten moeten blijven checken, maar dat is niet anders dan bij bronnenonderzoek op internet dat we nu vaak doen als voorbereiding op het schrijven van een artikel. Op dit moment echter is de stelling gerechtvaardigd dat de toepasbaarheid van ChatGPT beperkt is. De betrouwbaarheid van de input is nog veel te zwak om de samengestelde teksten over te kunnen nemen.

Tot besluit is met behulp van ChatGPT een limerick gemaakt om het onderzoek wat luchtig af te sluiten en ook deze kwaliteit van de chatbot te meten:

***Haar vormen waren een lust voor het oog,
al in de prehistorie, was haar aanzien zo hoog.
De prachtige Venus van Mierlo,
met een glimlach zo mild, maar oh, oh.
Haar gezicht was verdwenen en niemand die weet of ze je bedroog.***

Bronnen:

ChatGPT, chat.openai.com

ChatGPT: niet erg intelligent, wel goed opgevoed uit ibestuur.nl

ChatGPT: nog lang niet perfect, maar wel met potentie voor het erfgoedveld, netwerkdigitaal erfgoed.nl

Groningers vonden eerste specimen van paleolithische kunst in Noord-Brabant, Nieuwsblad van het Noorden, 3 mei 1961

De Venus van Mierlo; Een gestalte in steen van Brabantserfgoed.nl

Belangrijke vondsten van de Ahrenburgcultuur in de gemeente Geldrop van A. Bohmers en A. M. Wouters; Brabants Heem 1962

Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Geldrop-Mierlo; SRE Milieudienst 2010.

Het einde van een mythe? De danseres van Geldrop of de Venus van Mierlo, door Ad Maas
Heemkronijk HLZ 2009

Danseres van Geldrop of de Venus van Mierlo, door Marsiska Hermse, hunebednieuwscafe.nl

Verantwoording afbeeldingen:

- A1: Pixabay, Alexandra Koch, Afbeelding met Ai-gegenereerd, Computer, Kunstmatige intelligentie (bewerkt)
- A2: Adobe Stock, Concept for accident prediction (bewerkt).
- A3: Heemkundekring Myerle, Eindhovens Dagblad
- A4: Heemkundekring Myerle
- A5: Canon van de Nederlandse Kunst, venster 1: Mannetje van Willemstad (bewerkt)
- A6: Wikipedia; Venus of Laussel, afbeelding van het origineel bewaard in het Musée d'Aquitaine Bordeaux.
- A7: Pansophia, Annine van der Meer: Venus van Geldrop, 9000 v. Chr., jong en jagend met voorschoot en gordel.
- A8: Wikimedia.org, Bjørn Christian Tørrissen, Venus van Willendorf, Natuurhistorisch Museum Wenen.
- A9: Heemkundekring Myerle, Canon van Mierlo 'Un dörp mi pit'
- A10: Boekwinkeltje.nl; AO reeks juli 1962
- A11: Wikimedia.org, Frédéric comte de Clarac, Venus Victrix, Venus van Milo,
- A12: Dagblad van het Noorden, 3 mei 1961
- A13: Heemkundekring Heeze, Leende, Zesgehuchten; Archeologisch overzicht van de gemeente Geldrop 1981; Google Maps; bewerking Heemkundekring Myerle

Bijlage 1

De ontdekking van de steen bij de opgraving in Geldrop wordt voor het eerst beschreven in Het Nieuwsblad van het Noorden van 3 mei 1961. De naam Venus van Mierlo moest toen nog door een Volkskrant journalist worden toegekend, dus die wordt in dit artikel niet genoemd.

ELFDUIZEND JAAR OUDE STEEN MET DANSEND MEISJE

Groningers vonden eerste specimen paleolitische kunst in Nrd.-Brabant

Toevalsvondst van groot wetenschappelijk belang

(Van een onzer redacteurs)

Vrijwillige medewerkers van het Biologisch-Archeologisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen (de heren Groelits en Rijnders) hebben deze dagen in Noord-Brabant een 11.000 jaar oud stenen werktuig opgegraven, waarin een menselijke figuur is gegraveerd. Wetenschappelijk is deze (toevals)vondst van niet te onderschatten belang, daar het hier het eerste in ons land gevonden stuk paleolitische kunst betreft uit de zogenaamde Ahrensburger rendierjager-cultuur, uit de laatste fase van de IJstijd.

De heer J. de Vries, technisch assistent bij het Instituut, was de eerste die de gegraveerde steen — die slechts een afmeting heeft van 7,4 x 5,6 cm bij de dikte van 1,2 cm — tussen een zending materiaal ontdekte. De afbeelding is enigermate vergelijkbaar met die in de beroemde Franse grotten.

Laatste fase Ahrensburger cultuur

Vermoedelijk stelt de afbeelding een dansende meisjesfiguur voor. Het heeft alle kenmerken van de laatste fase uit de Ahrensburger cultuur. Hoofd en voeten onthouden helaas, één been is slechts schetsmatig aangeduid, maar het lichaam met o.a. de armen zijn zeer duidelijk waarneembaar. Het meisje (of de vrouw) draagt een verderde voorschoot.

Het stukje zandsteen zal gediend hebben als zogenaamd „retouchoir“, een voorwerp dat de rendierjagers (mensen van het Cro Magnon-type) bij zich droegen om na het doden van

een dier ter plaatse hun stenen werktuigjes te vervaardigen, bij te punten of deze een andere vereiste vorm te geven.

De Ahrensburger cultuur dankt haar naam aan het werk van de Duitse hoogleraar Alfred Brust, die bij Ahrensburg (in de omgeving van Hamburg) omstreeks 1940 een grote verscheidenheid van voorwerpen en beenderen van Antarctische dieren vond. In het laatste veen zijn deze uitstekend geconserveerd gebleven. In ons land met zijn zure velden zijn alle benei voorwerpen opgelost. Wel worden in Nederland vele duizenden pömpanten beesteltjes e.d. uit deze tijd opgegraven. De Ahrensburger cultuur heeft een verspreidingsgebied van België tot Polen.

Op 1—1.50 meter

De steen met de meisjesfiguur kwam met vele andere voorwerpen te voorschijn bij het graven op een diepte van 1—1.50 meter. Met behulp van radioactieve koolstof kon de ouderdom met grote zekerheid worden bepaald.

De vindplaats kan voorzichtigheids-

halve niet nader worden aangeduid, daar het gebied zeer veel wordt betreden door dagjesmensen. Op dit terrein zijn reeds vroeger opgravingen verricht en wel door dr. Aquilas Wouters uit Nijmegen en dr. A. Bohmers uit Groningen. De laatste wetenschappelijk hoofdamtenaar bij het Groninger instituut, heeft ook deze opgravingen geleid.

Dr. Bohmers is een internationaal bekend deskundige op het gebied van het paleolithicum en het neolithicum. Onlangs werd hij aangewezen tot leider van een der acht secties van het Internationale prehistorische congres, dat volgend jaar in Rome zal plaats vinden.

Hij heeft een geheel nieuw systeem van onderzoeksmethoden ontwikkeld, die langzamerhand in de gehele wereld wordt toegepast.

Duidelijk tekent zich de vrouwenfiguur af die menschen 11.000 jaar geleden graveerden in een stukje zandsteen van 7,4 x 5,6 cm bij een dikte van 1,2 cm. Medewerkers van het Biologisch-Archeologisch Instituut der R.U. te Groningen vonden de steen deze dagen in Noord-Brabant. De afbeelding is het eerste in ons land gevonden specimen van paleolitische kunst uit de zogenaamde Ahrensburger cultuur.

Bijlage 2

De eerste mensen die hun sporen even buiten het grondgebied van Geldrop-Mierlo hebben achtergelaten, dateren van zo'n 10.000 jaar voor Chr., het laat-Paleolithicum. Uit opgravingen in de jaren 60 op de Groote Heide, op de grens van Geldrop met Waalre, bleek dat hier een jachtkamp was geweest waar rendierjagers van de Ahrensburgcultuur hebben geleefd. Kenmerkende werktuigen voor de rendierjagers die werden aangetroffen, zijn steelspitsen voor de jacht en grote schrabbers voor het schoonmaken van de huiden. Een opmerkelijke vondst binnen dat kampement betreft een slagsteen of retouchoir, waarop een vrouwenfiguur staat afgebeeld. Deze vindplaats dateert aan de hand van de 14C-methode grofweg rond 10.000 voor Chr. en mede gezien door de aanwezigheid van de Laag van Usselo direct onder de plaats van het kamp. Deze laag bestaat uit een typerende brandlaag die veroorzaakt is door massale bosbranden in geheel Noord-West Europa, ergens tussen 11.000 en 10.000 voor Chr. (bron Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Geldrop-Mierlo. 2010).

Op onderstaande kaart zijn de archeologisch interessante vindplaatsen in Geldrop ingetekend. In de rode cirkel de vindplaats van het rendierjagerskamp van de Ahrensburgcultuur waar vrijwel zeker de Venus van Mierlo ook gevonden is.

